

ПОРІВНЯЛЬНА КРИМІНОЛОГІЯ – структурована концептуально-понятійна система правових знань у сфері вивчення і попередження злочинності, теорія застосування порівняльного методу як у науково-пізнавальному, так і практико-прикладному аспекті. Є сферою наукової діяльності та складовою кримінологічної науки, яка вивчає злочинність, її генезис, еволюцію, причини та умови, особистість злочинця, шляхи і засоби попередження злочинності, а також запобігання окремим видам злочинів у двох і більше країнах однієї й тієї самої або різних правових систем на різних етапах їх розвитку з метою оптимізації боротьби зі злочинністю та міжнародного співробітництва в цій сфері на основі порівняльно-правового методу та інших методів, що його доповнюють.

Предмет П. к. є динамічним, змінює свій зміст залежно від тих проблем, які є актуальними для світової спільноти загалом і торкаються інтересів кожної країни окремо на даному етапі розвитку людської цивілізації. Російський кримі-

нолог І. М. Клейменов обґрунтував думку, що предмет П. к. розвивається від одновимірного аналізу (злочин, злочинець, жертва злочину) до багатовимірного (фактори злочинності); системного (транснаціональна злочинність, у тому числі організована транснаціональна злочинність) і метасистемного (кримінальні глобальні проекти); від внутрішньодержавних досліджень до міждержавних і міжрегіональних і далі – до світового глобального кримінологічного аналізу. Предмет П. к. також охоплює вивчення затребуваності й авторитетності кримінологічних знань у державі і суспільстві.

Закономірності актуалізації порівняльно-кримінологічних досліджень на початку 21 ст. обумовлені як процесами глобалізації та інтернаціоналізації злочинності, так і появою істотних регіональних і національних відмінностей у кримінологічній обстановці та методах кримінально-правового впливу на конфліктні суспільні відносини. З одного боку, все більшу увагу держав і народів привертає проблема транснаціональної злочинності, для якої немає кордонів, а характер і способи злочинних діянь мають більше подібних рис, ніж відмінностей у межах будь-якої злочинної організації мафіозного типу (див. *Транснаціональна злочинність*). З другого боку, світова кримінологічна статистика свідчить про наявність суттєвих розбіжностей між показниками злочинності в різних державах. Зрозуміло, що пояснення цих відмінностей, так само як і процесів інтеграції злочинності, вимагає застосування специфічної методології дослідження.

Завданням П. к. є також сприйняття і творче використання позитивних по-

ложень наявних кримінологічних шкіл, а саме класичної, позитивістської, соціалістичної, постмодерністської. Подальший розвиток кримінології пов'язаний з необхідністю розробки методології інтегративної кримінологічної школи, що заснована на міждисциплінарному підході, який виключає еклектичне об'єднання різних кримінологічних теорій та забезпечує універсалізацію наукового пізнання у сфері протидії злочинності.

П. к. дає можливість виявити і зрозуміти кримінологічну політику різних держав (див. *Кримінологічна політика*). Значимість порівняльного методу підтверджується практикою правоохоронних органів, які дають оцінки своїй власній діяльності, порівнюють поточні дані про злочинність з аналогічними показниками попереднього року.

Нині порівняльні дослідження в галузі кримінології розгорнуті у всьому світі. Поряд із діяльністю міжнародних кримінологічних інститутів ООН, які систематично здійснюють порівняльні кримінологічні дослідження, аналогічна проблематика широко представлена в журналах зарубіжних кримінологічних асоціацій, таких як «European Journal of Criminology» («Європейський журнал кримінології», Великобританія), «Criminology and Criminal Justice» («Кримінологія та кримінальне правосуддя», Великобританія), «International Journal of Criminology and Sociology» («Міжнародний журнал кримінології та соціології», Канада) та ін. (див.: «Європейський журнал кримінології»; «Кримінологія та кримінальне правосуддя»; «Міжнародний журнал кримінології та соціології»).

Лит.: Саидов А. Х. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности) / под ред. В. А. Туманова. М., 2003; Клейменов И. М. Понятие и предмет сравнительной криминологии // Вестник Омского университета. Серия «Право», 2010, № 3 (24). URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/ponyatie-i-predmet-sravnitelnoy-kriminologii>; Його ж. Сравнительная криминология: криминализация, преступность, уголовная политика в условиях глобализации: автореф. дис. ... д-ра. юрид. н.: 12.00.08. Омск, 2015. URL: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1614192>.

В. І. Тимошенко.